

СПРАВЕДЛИВИЙ РОЗПОДІЛ СУСПІЛЬНОГО ПРОДУКТУ – ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Загально визнаним європейським правом є право на розвиток, яке передбачає, що доходи будь-якої людини і умови її життя повинні з кожним роком поліпшуватися, і в цьому поліпшенні головну роль повинні відігравати державні органи влади та органи місцевого самоврядування. Це право закріплено в безлічі міжнародних актів, зокрема воно передбачено Декларацією про право на розвиток, яка затверджена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 4 грудня 1986 року. Цей документ передбачає, що «Держави мають право і обов'язок визначати відповідну національну політику розвитку, спрямовану на постійне підвищення добробуту всього населення і всіх окремих осіб на основі їх активної, вільної і конструктивної участі та у справедливому розподілі створюваних в ході його благ» (стаття 2).

Україна мала чудові стартові можливості для розвитку. У той час, як приріст ВВП у європейських країнах становив 0,5 - рідко до 2% в рік., Приріст ВВП України в період перебудови становив 2,4%, а до неї був на рівні - 3,7%. Щорічний приріст заробітної плати становив 1,9% на рік, при цьому вчасно проводилася індексація доходів у зв'язку з ростом споживчих цін, який становив у 80-85-х рр. 2%, а в кінці 70-х - 1,3%. Передумовою економічного зростання був науково-технічний прогрес, який забезпечував зростання продуктивності праці на 4% щорічно в цілому по країні.

З набуттям незалежності і переходом на ринкову економіку, із введенням інституту приватної власності на засоби виробництва та зміною законодавства з однієї форми суспільно-політичного ладу на інший, взаємовиключний, при реформуванні економіки були допущені помилки, які до сих пір негативно впливають на добробут жителів України і стримують розвиток нашої країни. Законодавство України копіює законодавство УРСР, при цьому все найгірше залишається, а найкраще відмітається. Так, були збережені фіксовані ставки оподаткування, а прогресивні скасовані. Якщо для «радянської» держави оподаткування не відігравало суттєвої ролі, тому що не було необхідності обкладати підприємства податками, оскільки воно і так є державним, і отриманий прибуток спрямовувався на вирішення соціально-побутових та житлових питань співробітників за участю профспілок, то в нинішніх умовах приватизації високорентабельних держпідприємств, усунення профспілок від розподілу прибутку, нові приватні власники об'єктів народного господарства мають можливість весь прибуток спрямовувати на свій рахунок.

При цьому, були підняті розміри фіксованих ставок оподаткування. Так, якщо в УРСР прибутковий податок із зарплати становив 13% (при цьому, мінімальна заробітна плата в розмірі 70 р. не оподатковувалася), то зараз він дорівнює 18%. Податок з обороту, відомий у нас як ПДВ, раніше був 14%, а тепер - 20%. Податок з прибутку в залежності від рентабельності встановлювався у розмірах 0,3% за кожний 1% рентабельності, що перевищує 15% рівень (максимальна ставка - 25%, підприємства з рентабельністю менше, ніж 15% податок не сплачували), тепер цей податок становить - 18 %, а податок з фонду оплати праці, який сплачується підприємством було піднято з 8% до 22%. Збільшення ставок податків і введення оподаткування на мінімальні зарплати і доходи підприємств особливо негативно вплинуло на рівень життя осіб з невисокими доходами. Відсутність прогресивної шкали оподаткування в залежності від доходу і розміру прибутку призвело до різкого роз'єднання українського суспільства на два полюси: бідних і багатих, що викликає соціальну напруженість в країні. Також на знецінювання доходів населення вплинуло закриття робочих місць сектору матеріального виробництва, що відбулося через відсутність відповідальності (кримінальної, цивільно-правової, політичної), встановленої нормами права

за зменшення обсягів виробництва як для керівників підприємств, так і для політиків, які, відповідно, керують підприємствами, країною, а тому, згідно з законами логіки (з точки зору науки) є відповідальними за негативні макроекономічні показники.

Це лише деякі чинники, які негативно впливають на економіку України та сприяють масовому зубожінню, що тягне за собою скорочення населення через бідність та невпевненість у майбутньому.

Так, відповідно до власних статичних розрахунків у лютому 2017 року прожитковий мінімум для працездатного населення становить 3019 грн. на міс., а для непрацездатного – 2180 грн. Частина населення, яке проживає за межею бідності по прожитковому мінімуму складає 68%. Вартість споживчого кошику у лютому 2017 р., який би забезпечував збереження здоров'я людини і нормальне функціонування організму становить 6600 грн. на місяць. Бідність, оцінена за споживчим кошиком, становить більш ніж 95% населення.

В результаті керівництва країною не за допомогою наукових підходів, а за мотивами політичної доцільності ми маємо зменшення купівельної спроможності доходів населення України з 2008 року по теперішній час, динаміка якого відображена у наступній таблиці:

Рік	Кількість населення, млн.	ВВП, млрд. грн.	Сукупні видатки населення, млрд. грн.	Відсоток ВВП, який використовує населення для себе	Умовна вартість 1 години праці у мг. золота *
2008	46,2	948	682	72%	44
2012	45,5	1400	1000	75%	28
2016	42,0	2380	1200	50,4%	12

(*) – Розрахована як відношення сукупних видатків за рік на 1 особу до 2000 годин праці на рік (повний робочий тиждень) та вартості 1 г. золота.

Якщо проаналізувати вищенаведені статистичні дані, то можна дійти до висновку, що загальний ПДВ у 2016 році становив – 236 млрд. грн., податок з фонду оплати праці – 206 млрд. грн., відрахування із заробітної плати – 168 млрд. грн. Податок з прибутку – 102 млрд. грн. При питомій вазі державного сектору економіки України в обсязі 16,3%, прибуток власників приватизованих підприємств становить 468 млрд. грн., або 69% видаткової частини бюджету України на 2016 рік (690 млрд. грн.). Таким чином, ми маємо порушення принципу справедливості і неупередженості державного бюджету України (встановленого статтею 7 Бюджетного Кодексу України), відповідно до якого: «бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами». Це підтверджується і тим, що відповідно до останніх досліджень журналу Forbes, загальні статки сотні найбагатших людей України становлять 520 млрд. грн.

Висновки. З урахуванням вищевикладеного, необхідно економічний розвиток України будувати з врахуванням пропозицій вчених: заборонити оподаткування мінімальних зарплат і підприємств з низькою рентабельністю, а також ввести прогресивне оподаткування залежно від розміру доходу: чим вищий дохід, тим вище повинна бути податкова ставка. Запровадити не мінімальне, а оптимальне регулювання економічної діяльності суб'єктів господарювання. Запровадити кримінальну, цивільно-правову, дисциплінарну, політичну відповідальність за негативні макроекономічні показники на різних рівнях (від рівня підприємства до загальнонаціонального рівня).

1. Сайт державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Карачевцев, Я.Н. Бедность как нарушение права на жизнь [Текст] / Я.Н. Карачевцев // European Journal of Humanities and Social Sciences (Special Issue for Ukraine). – 2017. - № 1 – С. 6 - 12.